

بررسی میزان زمان استفاده دانش آموزان از رسانه‌های غیر درسی (کتاب، فیلم‌های تلویزیونی، سینمایی و...)

مجری: ته‌مین شاوردی
ناظر: دکتر حیدر تورانی

جمله فیلم‌ها، بخش زیادی از اوقات روزانه آنها را به خود اختصاص داده است و به طرح این سؤال منجر شد که آیا تماشای این فیلم‌ها می‌تواند به انجام تکالیف درسی دانش آموزان لطمه وارد سازد و مسیر آموزش رسمی آنان را مختل سازد؟ گرچه تحقیقات انجام شده در دهه ۵۰ کاهش جدی را در هیچ یک از انواع مطالعات نوجوانان و جوانان نشان نمی‌داد، لکن پس از ورود تلویزیون به خانه‌ها و فراگیر شدن آن، کم‌کم این نگرانی شکل جدی‌تری به خود گرفت. در نیمه دهه ۸۰ رشد بی‌سابقه‌ای در استفاده از رسانه‌های الکترونیکی همچون تلویزیون و سینما و پس از آن کامپیوتر ایجاد شد و در عین حال وسایل و ضمایم دیگری همچون دستگاه‌های ویدیویی با امکان پخش و ضبط برنامه تلویزیونی، سیستم کنترل از راه دور و در کنار آن ورود کامپیوترهای شخصی و صفحه فرمان‌های بازی به درون خانه‌ها و... بر جذابیت و راحتی تماشای فیلم‌ها افزود. باید توجه داشت که اساساً دانش آموزان بیش از والدین خود از رسانه‌های الکترونیکی استفاده می‌کنند. این می‌تواند به معنی آن باشد که زمان کمتری صرف انجام کارهای دیگر می‌کنند. اگر تأثیرات این جایگزینی در میان تماشاگران نوجوان و جوان زمانی رخ دهد که سال‌های نخستین رشد عاطفی و شناختی خود را می‌گذرانند یا جایگزین زمانی شود که باید صرف آموزش رسمی و تکرار و تمرین برای فراگیری علوم و دانش روز باشد، می‌تواند مسئله‌ای نگران‌کننده برای والدین و متولیان آموزش رسمی کشور محسوب شود. زیرا اولاً فرآیند جامعه‌پذیری او که مرحله مهمی از دوران زندگی او به شمار می‌رود به گونه‌ای نامناسب سپری می‌شود و به جای این که فعالیت‌های جسمی و ارتباطات اجتماعی او تقویت شود و ذهن او به تجربه و تحلیل وقایع جاری در جامعه بپردازد، با تماشای فیلم‌های مختلف که عمدتاً سوژه‌های تخیلی، غیر واقعی و مهیج دارند ذهن او درگیر جریانات غیرواقعی در یک دنیای مجازی می‌گردد. ثانیاً عدم تخصیص وقت کافی برای مطالعه متون درسی، او را با افت جدی تحصیلی مواجه می‌سازد. به نظر می‌رسد برای آگاهی از وضعیت موجود در مورد میزان زمان اختصاص یافته به انواع فیلم‌ها توسط نوجوانان و جوانان در کشورمان، نیازمند یک بررسی همه‌جانبه در قالب یک پژوهش علمی و معتبر می‌باشیم تا با استناد به نتایج آن بتوانیم به راهکارهایی جهت برنامه‌ریزی مناسب‌تر برای این قشر از جامعه دست یابیم.

برای دانش آموزان تفاوتی در تماشای فیلم‌های تلویزیونی، سینمایی، ماهواره و اینترنت در ایام تعطیل و غیر تعطیل وجود ندارد.

سؤال‌های تحقیق:

- ۱- چه میزان از دانش آموزان به رسانه‌های جمعی مانند کامپیوتر، تلویزیون، ویدیو، کتاب و... دسترسی دارند؟
- ۲- دانش آموزان چه میزان از وقت خود را به استفاده هر یک از این رسانه‌ها اختصاص می‌دهند؟
- ۳- چه تفاوتی میان میزان استفاده دانش آموزان از رسانه‌های جمعی در ایام تعطیل و غیر تعطیل وجود دارد؟
- ۴- چه ارتباطی میان میزان استفاده دانش آموزان از رسانه‌های جمعی و ویژگی‌های فردی و خانوادگی آنان وجود دارد؟
- ۵- چه تفاوتی میان استفاده از فیلم‌ها در رسانه‌های مختلف و مناطق مورد بررسی وجود دارد؟
- ۶- چه نوع فیلم‌هایی مورد علاقه دانش آموزان است؟

بیان مسئله:

از دهه ۵۰ و با رشد بسیار وسیع رسانه‌های جمعی همچون سینما، تلویزیون و در دهه اخیر با ظهور سیستم‌های کامپیوتری و ویدیو CD و ویدیو DVD این نگرانی در میان خانواده‌ها، نهادهای آموزشی و صاحب‌نظران در حوزه‌های رسانه‌های جمعی ایجاد شد که تماشای برنامه‌های مختلف از

کلیدواژه‌ها: رسانه‌ها، رسانه‌های غیر درسی، کتاب، فیلم‌های تلویزیونی، فیلم‌های سینمایی، بازی‌های کامپیوتری، اینترنت، ماهواره

مهمترین اهداف این پژوهش عبارتند از:

- ۱- آگاهی از میزان برخورداری دانش آموزان از رسانه‌های غیردرسی و کتاب، فیلم‌های ویدیویی، تلویزیونی، سینمایی، بازی‌های کامپیوتری، اینترنت، ماهواره.
- ۲- آگاهی از تعداد دفعات و طول مدت استفاده از رسانه‌های غیر درسی در طول روز، هفته یا ماه و میانگین استفاده از آنها.
- ۳- آگاهی از میزان استفاده دانش آموزان از رسانه‌های غیر درسی با توجه به ویژگی‌های فردی و خانوادگی در ایام تعطیل و غیر تعطیل.
- ۴- آگاهی از موضوع مورد علاقه دانش آموزان در هر یک از رسانه‌های یاد شده با توجه به ویژگی‌های فردی و خانوادگی و تبیین خلاصه‌ای از محتوای محبوب‌ترین کتاب‌ها، فیلم‌های سینمایی، تلویزیونی، بازی‌های کامپیوتری و اینترنت در میان دانش آموزان. جامعه آماری این بررسی، مراکز سه منطقه بر خوردار (اصفهان، مشهد و کرمان)، نیمه بر خوردار (ارومیه و بندرعباس) و محروم (ایلام، یاسوج و زاهدان) را پوشش داده است. جامعه نمونه شامل ۳۴۸۰ نفر از دانش آموزان دختر و پسر در سه مقطع ابتدایی، راهنمایی و دبیرستان می‌باشد که از پایه‌های چهارم و پنجم ابتدایی، اول تا سوم راهنمایی و اول تا سوم دبیرستان انتخاب شده‌اند. این بررسی به روش پیمایشی و ابزار جمع‌آوری اطلاعات پرسشنامه بوده است.

برخی از نتایج این بررسی عبارتند از:

- میزان تماشای تلویزیون در مناطق محروم بیش از مناطق بر خوردار است.
- دانش آموزان مناطق بر خوردار، بیش از مناطق محروم به سینما می‌روند.
- دانش آموزان مناطق نیمه بر خوردار بیش از مناطق محروم، ماهواره تماشا می‌کنند.
- در خصوص برنامه‌های مورد علاقه ماهواره، دانش آموزان مناطق محروم بیشتر به تماشای فیلم و مناطق بر خوردار بیشتر به تماشای شو و موسیقی علاقه‌مندند.
- دانش آموزان مناطق بر خوردار بیشتر از مناطق محروم و نیمه بر خوردار وقت خود را صرف بازی‌های رایانه‌ای می‌کنند.

در خصوص برنامه‌های
مورد علاقه ماهواره،
دانش آموزان مناطق
محروم بیشتر به تماشای
فیلم و مناطق بر خوردار
بیشتر به تماشای شو و
موسیقی علاقه‌مندند.